

ASIAA JA MIELIPITEITÄ: NÄIN KIRJOITAT ARTIKKELIN JA KOLUMNIN

Tavoite: oppia kolumnin ja artikkelin kirjoittamisen perusteet

Koulutus on käytännönläheinen ja tähtää lehtijuttujen julkaisemiseen. Esimerkiksi Suomen Parkinson-liitto julkaisee neurologista aikakauslehteä, Parkinson-postia, joka tarvitsee aina uusia taitavia kirjoittajia, ja Uudenmaan Parkinson-yhdistys julkaisee Parkkis-lehteä.

Lounas kello 12.00–13.00 samassa rakennuksessa

Iltapäiväkahvi koulutustilassa

Sisällysluettelo

Ennakkotehtävä	2
Aiheita	2
Aiheiden kehittäminen	2
Artikkeli.....	3
Auta lukijaa	3
Esimerkki: Rakenne ja otsikointi.....	4
Kolumni.....	5
Viihdytä lukijaa	5
Esimerkki: Kolumnin erittelyä	6
Artikkeli ja kolumni journalistisina kirjoituksina	7
Tehokkuutta lausemuodoilla, havainnollisuutta kielikuvilla	7
Tekstin rakenne, aloitus ja lopetus.....	8
Kertaus.....	9
Päivän tärkeimpiä ajatuksiasi	9
Vahvuutesi jutun kirjoittajana	9
Kotitehtävä	9
Artikkeli tai kolumni valmiiksi	9
Deadline 31.1.2019	9

Ennakkotehtävä

Aiheita

Keksi viisi kolumnin tai artikkelin aihetta:

1.

2.

3.

4.

5.

Aiheiden kehittelyä

Valitse paras aiheesi. Tee aiheestasi tähän muistiinpanoja. Mieti sisältöä ja rakennetta. Mikä on pääväittäväsi?

Artikkeli

Artikkeli paneutuu johonkin tärkeään, usein ajankohtaiseen aiheeseen mahdollisimman totuudenmukaisesti.

Jos aiheeseen liittyy eri osapuolia, eroavat käsitykset on syytä tuoda esiin.

Vaikka artikkelin sisältö on faktaa, kirjallisiin lähteisiin ja haastatteluihin perustuvaa, sen kertominen lukijaystävällisesti hyötyy kerrottavien keinojen ja jutun rakentamisen tuntemuksesta.

Sovi tilaajan (päätoimittaja, toimitussihteeri) kanssa artikkelin laajuus, esimerkiksi Parkinson-postia-lehden kulttuurinurkan artikkeli: noin 3200 merkkiä välilyönteineen eli korkeintaan 1 A4. Jos juttuun tulee valokuva, merkkimäärä on pienempi.

Sovi tilaajan kanssa kirjoituspalkkio.

Artikkelin kielen sujuvuus on lukijan kannalta olennaisia.

Auta lukijaa

- Kirjoita ymmärrettäviä lauseita.
- Katko monipolviset virkkeet.
- Otsikoi ytimekkäästi ja houkuttelevasti.
- Helpota jutun lukemista väliotsikoilla.
- Vältä vierassanoja, vaikeita termejä. Suomenna ja selitä!
- Tee selkeät kuvatekstit.

Esimerkki: Rakenne ja otsikointi

PARKINSON-KIRJALLISUUS 1: TEKIJYYS

”Miten lukijasta tulee tekijä?” Kolmeosainen artikkelisarja käsittelee Parkinsonin tautia sairastavien 2000-luvulla julkaisemia kirjoja. Ensimmäisessä osassa pohditaan tekijyyttä.

Johdanto (ingressi)

Kirja käteen	<i>Aiheen käsittelyä: kiinnostuksen herättäminen</i>
Kirjapino kasvaa	<i>Aiheen käsittelyä: taustaa, 1. kirja mainitaan</i>
Lukijasta tekijäksi	<i>Aiheen käsittelyä: taustaa</i>
Miksi kirja?	<i>Aiheen käsittelyä: taustaa</i>
Luovuus lisääntyy	<i>Aiheen käsittelyä: taustaa</i>
Lääkäri potilaana	<i>Kirjallisuuden esittelyä: 2. kirjailija</i>
Lempeä humoristi	<i>Kirjallisuuden esittelyä: 3. kirjailija</i>
Kirjailija ilman määreitä	<i>Kirjallisuuden esittelyä: 4. kirjailija</i>
Pohtija ja kiteyttäjä	<i>Kirjallisuuden esittelyä: 5. kirjailija</i>
Villi runoilija	<i>Kirjallisuuden esittelyä: 6. kirjailija</i>
Kuka on kirjailija?	<i>Aiheen käsittelyä: syventämistä</i>
Kirjailijan identiteetti	<i>Aiheen käsittelyä: syventämistä</i>
Kirjailijan rooli	<i>Aiheen käsittelyä: syventämistä</i>
Kirjailija kustantajana	<i>Aiheen käsittelyä: laajentamista</i>
Kirjallisuus	

PARKINSON-KIRJALLISUUS 2: MERKITYS

Tässä osassa aiheena on kirjan merkitys ja merkityksellisyys.

Elämän ja kuoleman kysymys	<i>Aiheen käsittelyä, kirjallisuuden esittelyä 1.</i>
Voimannäyttö	<i>Aiheen käsittelyä, kirjallisuuden esittelyä 2</i>
Pöhinää	<i>Aiheen käsittelyä, kirjallisuuden esittelyä 3</i>
Näkyvyyttä	<i>Aiheen käsittelyä, kirjallisuuden esittelyä 4</i>
Kokemusasiantuntija	<i>Kirjallisuuden esittelyä 5</i>
Sydämensä asiantuntija	<i>Kirjallisuuden esittelyä 6</i>
Elämä on riisumista	<i>Kirjallisuuden esittelyä 7</i>
Surun runoja	<i>Kirjallisuuden esittelyä 8</i>
Hetkellinen helpotus	<i>Kirjallisuuden esittelyä 9</i>
Kirjallisuus	

PARKINSON-KIRJALLISUUS 3: MEILLÄ JA MUUALLA

Tässä osassa laajennan tarkastelua Suomen ulkopuolelle Suomea unohtamatta.

Tutkija potilaana	<i>Kirjallisuuden esittelyä 1</i>
Tunti lisää	<i>Kirjallisuuden esittelyä 2</i>
Kirjanurkka	<i>Kirjallisuuden esittelyä 3</i>
Kirjailijakollegoja	<i>Kirjallisuuden esittelyä 4-7</i>
Wellamo-legenda	<i>Kirjallisuuden esittelyä 8</i>
Tauti takakanteen	<i>Kirjallisuuden esittelyä 9</i>
Veijarin aivoituksia	<i>Kirjallisuuden esittelyä 10</i>
Ristiriitoja	<i>Aiheen käsittelyä: päätelmiä</i>
Elämisen ytimessä	<i>Aiheen käsittelyä: kiteytys</i>
Kirjallisuus	

Kolumni

Jos artikkelin kirjoittajalla on aiheestaan voimakas mielipide, hän voi tehdä artikkelin oheen erillisen näkökulmajutun tai kolumnin.

Kolumnin kirjoittajalta odotetaan terävää näkemystä ja terävää kieltä: mielipide selväksi selvin sanoin.

Kolumnin on sanottu edustavan vapainta journalistista ilmaisua. Näin oli ainakin ennen trumpilaista uutisviestinnän periaatteiden halveksimista, jossa totuudellisuuteen tähtäävää journalismia syytetään valheellisesti valheelliseksi.

Sovi tilaajan kanssa kolumnin pituus, julkaisuaikataulu ja kirjoituspalkkio.

Viihdytä lukijaa

- Liioittelulla
- Kärjistämällä
- Vastakkain asettelulla
- Ironialla
- Sanaleikeillä
- Sutkautuksilla
- Pistoilla
- Yksinkertaistuksilla
- Näkemyksillä
- Odottamattomilla mielipiteillä

Esimerkki: Kolumnin erittelyä

Pitääkö kaikkien olla samalla asialla

Liityin liki kolmetoista vuotta sitten Suomen Parkinson-liiton **jäseneksi**. Korjaan, Uudenmaan Parkinson-yhdistyksen jäseneksi. Siitä lähtien olen luvkuisat kerrat korjannut omia ja muiden puheita. Kuumme yhdistykseen, käymme yhdistyksen kerhossa, ja yhdistyksemme on liiton jäsen.

Hämmennys vain lisääntyy, kun katsomme liiton ja jäsenyhdistysten **sääntöjä**. Yhteisellä asialla ollaan, toimimassa sairastuneen ja hänen läheistensä parhaaksi. Mutta ovatko eri järjestötasojen tarkoitukset ja tehtävät liiankin samanlaisia? Johtaako saman mission toteuttaminen kilpailuun ja kyräilyyn, jopa vihanpitoon yhdistysaktiiveissa, puheenjohtajissa ja liittokokousedustajissa.

Liiton tarkoitusta kuvataan säännöissä kuudella kohdalla, joista vain yksi kohdistuu jäsenyhdistykseen, muut viisi yhdistysten henkilöjäseniin. Liiton tarkoituksen toteuttamisen keinoja kuvataan säännöissä seitsemällä kohdalla, joista vain yhdessä mainitaan jäsenliitot, ja siinäkin lisäksi niiden henkilöjäsenet.

Liiton säännöt **eivät todellakaan anna kuvaa, että liitto olisi yhdistysten asialla, vaan samalla asialla kuin yhdistykset ja kerhot.**

Yksittäiset rivijäsenet kohtaavat järjestönsä lähinnä juuri omassa kerhossaan. Aktiivisimmat käyvät yhdistyksensäkin tilaisuuksissa. **Liitto on jossain kaukana**, kuulemma jossain Suvituudessa, Turussa. Näkyväksi liitto tulee postiluukusta kopsahtavan lehden avulla.

Joskus liiton ja yhdistyksen välinen **hankaus** kiteytyy liiton **aluetoiminnassa**, jos yhdistyksen luottamushenkilöt yrittävät **pomottaa** järjestö-suunnittelijaa. Järjestösuunnittelijoiden esimies on kuitenkin liiton toiminnanjohtaja, ei jäsenyhdistyksen johto.

Mitä voisimme tehdä, jos kolmen portaan hierarkia tuntuu sekavalta? Korjausta voi yrittää hierarkian eri tasoilla.

1. Liitto voisi ottaa henkilöjäseniä suoraan. Ei tarvitsisi liittyä alueellisen yhdistykseen ollenkaan. Monia kiinnostaisi valtakunnallinen toiminta ilman alueellisia tai paikallisia kytkentöjä. Tämä olisi yksilötason vahvistamista.

2. Yhdistysten ja kerhojen erottelun voisi lopettaa. Jako on keinotekoinen, kun suuret kerhot ovat toimeliaampia kuin pienet yhdistykset. Kaksi järjestöporasta, yhdistykset ja liitto, olisi ymmärrettävämpi. Kerhot voisi muuttaa yhdistyksiksi samalla pienimpiä kerhoja yhdistellen. Tämä olisi

yhteisötason vahvistamista.

3. Liitto voisi ajatella uusiksi tarkoituksensa ja toimintansa. Se voisi keskittyä **suuriin kuvioihin**, jäsenyhdistyksiensä asioiden ajamiseen, intressiryhmien yhteydenpitoon ja viestintään, valtakunnalliseen edunvalvontaan, poliittiseen vaikuttamiseen sekä kansainväliseen verkostoitumiseen ja vuorovaikutukseen. Tämä olisi yhteiskunnallisen ja globaalin tason vahvistamista.

Jos palataan **kuvitelmissa todellisuuteen**, niin yksi muutos on mahdollinen ilman sääntömuutoksia. **Voisimme muuttaa ajattelu- ja puhetapaa** niin, että sanoisimme kuumme liittoon.

Vertailukohtana olkoon "akavalainen", joka on henkilöjäsenenä työnantajataason yhdistyksessä, joka puolestaan on jäsenyhdistyksenä valtakunnallisessa yhdistyksessä, joka viimein on Akava ry:n jäsenyhdistys. Työpaikat ja alemman tason yhdistykset voivat vaihtua, mutta "akavalaisuus" pysyy.

Samankaltainen organisoituminen kuin potilasjärjestössämme on johtanut työelämässä **erilaiseen käsitykseen** siitä, **"mihin minä kuulun"**, ja sitä **kautta erilaiseen puhetaaraan.**

TIMO MONTONEN

Artikkeli ja kolumni journalistisina kirjoituksina

Journalistinen kirjoittaminen sijoittuu asiakirjoittamisen ja kauno-
kirjallisen kirjoittamisen välimaastoon.

Journalistinen kirjoittaminen
yhdistää parhaimmillaan
luovan kirjoittamisen **taitoja**
asiakirjoittamisen **tietoihin**.

Tehokkuutta lausemuodoilla, havainnollisuutta kielikuvilla

Kirjoita aiheestasi lyhyitä virkkeitä, joissa käytät seuraavia keinoja:

huudahdus _____

kysymys _____

kliimaksi _____

toisto _____

vastakohta _____

vertaus _____

metafora _____

ironia _____

personifikaatio _____

Tekstin rakenne, aloitus ja lopetus

Journalistisessa kirjoittamisessa voi ottaa opikseen asiakirjoittamisen käytännöistä, esimerkiksi rakenneratkaisuista, aloituksista ja lopetuksista.

Tekstin rakenteen periaatteita

- Kronologinen – aikajärjestys: kertomuksen tyyppinen
- Kausaalinen – syyt ja seuraukset
- Hypoteesi/oletus – puolesta/vastaan – lopputulos
- Teema ja aiheet: asia kerrallaan
- Kysymys – vastaus: haastattelun tyyppinen
- Vastakohtien esittely: yhtäältä – toisaalta - johtopäätös
- Tilanne – historia/tausta – paluu alun tilanteeseen

Minkälainen on mielestäsi paras jutun aloitus?

Entä paras lopetus?

Kertaus

Päivän tärkeimpiä ajatuksiasi

1.

2.

3.

Vahvuutesi jutun kirjoittajana

Mikä on suurin vahvuutesi artikkelin tai kolumnin kirjoittajana?

Kotitehtävä

Artikkeli tai kolumni valmiiksi

Kirjoita valmiiksi luonnostelemasi kolumni tai artikkeli. Käytä hyväksesi päivän aikana oppimiasi asioita.

Pituus enintään: kolumni 1 sivu ja artikkeli 1-2 sivua.

Deadline 31.1.2019

Palauta kotitehtävä 31.1.2019 mennessä osoitteeseen:

montonentimo13@gmail.com